

DOĞU TÜRKİSTAN İNSAN HAKLARI İZLEME DERNEĞİ • 2023 YILLIK İNDEKSI

ETHR

Çin devleti tarafından işgal edildiği tarihten beri zulüm ve baskı altında olan Doğu Türkistan'da devam eden geniş çaplı insan hakları krizi her zamanki önemini koruyor. Son 10 yıl içerisinde ivme kazanan ve soykırım seviyesine ulaşan asimilasyon politikaları, toplama kampları, "terörle sert mücadele" kampanyaları ve devlet şiddeti Doğu Türkistan halkı üzerinde hiç olmadığı kadar derin yaralar açtı. Yaşanan ihlallere dair Çin devletinin medya ve uluslararası kamuoyunu baskılama ve sansürleme çabalarına rağmen, güncel kaynaklar Doğu Türkistan'daki toplama kamplarının, keyfi tutuklamaların, işkencenin, zorla çalıştırmanın ve zorunlu doğum kontrol politikalarının sürdüğünü belgelemekte. Doğu Türkistan'da devam eden insan hakları ihlallerini ve Doğu Türkistan meselesine dair gelişmeleri kayıt altına almak, belgelemek ve bu konuda toplu bir veri sunmak amacıyla **Doğu Türkistan İnsan Hakları İzleme Derneği 2023 Yıllık İndeks**'i hazırladık.

SUNUŞ

Bu indeks ile ortalama bir okuyucunun da bu alanda güncel olarak çalışmalar yapan bir araştırmacının da Doğu Türkistan'da yaşananları anlamak üzere yararlanabileceği açık bir kaynak oluşturduk. Bu kaynağın ayırt edici özelliği uzun ve detaylı bir rapor olmaktan ziyade, kısa ve öz bilgilere sahip bir indeks olmasıdır. Bu indeks sayesinde okuyucu tek bir bakışta Doğu Türkistan meselesine dair dünyada neler yaşandığını, ne gibi yayınlar yapıldığını, nasıl politikalar geliştirildiğini, uluslararası kamuoyunda ne gibi adımlar atıldığını öğrenebilme fırsatı elde edecektir. Görsel materyaller, infografikler ve bilgilendirici özet metinler sunan bu indeks ile siz okuyucularımıza, Doğu Türkistan gündemine dair kapsamlı bir bakış açısı kazandırmayı hedefledik. Çalışmamızın Doğu Türkistan'da yaşanan insan hakları ihlallerine dair bilgileri güncellemeye ve daha geniş kitleleri bu konuda bilinçlendirmeye yardımcı olacağını umuyoruz.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ:

Abdulahad Udun

HAZIRLAYAN:

Feyza Pınar Yaşar

ARAŞTIRMACILAR:

Ahmad Farhan Bin Suzaki, Amina Akeyshi,
Bahadır Musabay, Feyza Pınar Yaşar, Nur Sakinah
Jannati Binti Rahimin Affandi, Subihnoor Qasim,
Yusuf Tursun

SON OKUMA:

Murat Yılmaz, Nur Muhammed Majid Türkistani

EDİTÖR:

Feyza Pınar Yaşar, Yusuf Tursun

TASARIM:

Selin Vatandaş

YAYINLAYAN:

ETHR

İÇİNDEKİLER

2022

EKİM	6
KASIM	11
ARALIK	23

2023

OCAK	29
ŞUBAT	33
MART	40
NİSAN	52
MAYIS	59

HAZİRAN	66
TEMMUZ	75
AĞUSTOS	84
EYLÜL	89
EKİM	93

İNOGRAFIKLER

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İNSAN HAKLARI KONSEYİ OYLAMASI	100
DOĞU TÜRKİSTAN'DAKİ İNSAN HAKLARI SORUNLARINA İLİŞKİN ÜLKELERİN ORTAK AÇIKLAMALARI	101
DOĞU TÜRKİSTAN İNSAN HAKLARI İHLALLERİNE DAİR OYLAMALARDA YAŞANAN DEĞİŞİKLİKLER	102

EKİM 2022

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2022 EKİM

Doğu Türkistan'daki **domates ihracatı**, ABD'nin bölgeden gelen ürünlere uyguladığı yasağa rağmen direnç gösteriyor. ABD Uygur Zorunlu Çalışma Yasası kapsamında "**yüksek riskli**" ürünlerden biri olmasına rağmen Doğu Türkistan'daki domates endüstrisi iki nedenden dolayı yasaktan etkilenmedi. Birincisi, ABD domates ticaretinde çoğunlukla yerli üretime ve komşu ülkelerden ithalata dayandığı için bölgeden domates ithal etmiyor. İkincisi, Doğu Türkistan 2022'nin ilk yedi ayında **80**'den fazla ülkeye domates ihraç etti.

DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

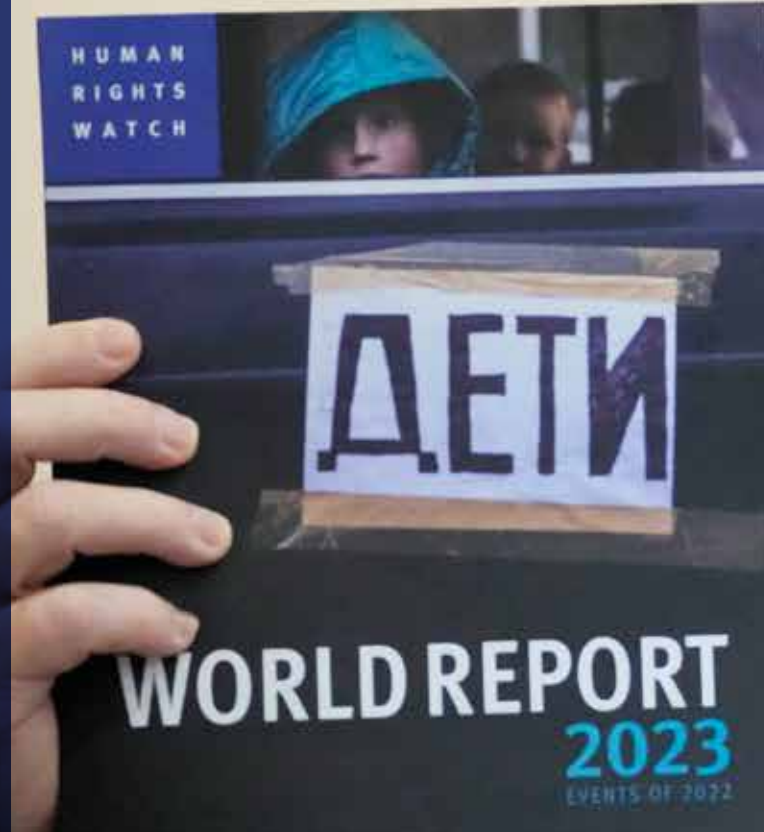
DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2022 EKİM

İnsan Hakları İzleme Derneği tarafından yayınlanan "2023 Dünya Raporu", Doğu Türkistan'daki insan hakları ihlallerini vurgulayarak uluslararası toplumun bu konuda aksiyon alması gerektiğini vurguladı. Bu rapor, **bölgede işkence, siyasi beyin yıkama ve zorla çalıştırma** mağdurlarının sorunlarını ele almak için uluslararası iş birliğinin gerekliliğini vurguladı.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE
DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2022

EKİM

İngiltere merkezli insan hakları gözlemcisi Küresel Yasal Eylem Ağı (GLAN) ve Münih merkezli Dünya Uygur Kongresi (WUC), Çin'de Uygurların zorla çalıştırılmasıyla üretilen ürünlerin ithalatını durdurmadığı için **İngiltere hükümetine dava açtı.**

- DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- **DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI**

2022 EKİM

Missouri'den Cumhuriyetçi Senatör **Josh Hawley**, Xi Jinping ve üst düzey Çinli yetkililere, Uygurlara yönelik insan hakları ihlalleri nedeniyle yaptırım uygulanmasını, ABD kontrolündeki **varlıklarının dondurulmasını** ve **ABD'ye girişlerinin durdurulmasını** amaçlayan bir yasa tasarısını sundu.

KASIM 2022

DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2022

KASIM

Yetkililer Doğu Türkistan'da sıkı **Kovid-19 karantinalarına** ve **izolasyona** Kasım ayında da devam etti. Ağustos ayının başından bu yana Doğu Türkistan'daki Kovid-19 kısıtlamalarını aralıklı olarak sürdüren Çinli yetkililer, **Pekin'in** "Sıfır Kovid-19" politikasına **güçlü bir bağlılık sürdürüyor.**

DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2022

KASIM

Urumçi'de Uygurların yoğun olduğu bir mahallede karantinada olduğu belirtilen bir apartmanda çıkan yangın sonucunda çocuklu **5 aile olmak üzere toplamda 44 kişi yanarak hayatlarını kaybetti.** Çin hükümetinin başlattığı **Sıfır kovid-19 politikası** bu bölgede katı bir şekilde uygulanmaktaydı. Bölgede kovid-19 vaka sayısının nüfusuna oranla az olmasına ve büyük bölümünün hastalık belirtisi göstermemesine rağmen **sert yasaklar** uygulandığı, hatta **kapılarının mühürlendiği** bilinmekteydi.

DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2022 KASIM

Adrian Zenz tarafından ortaya çıkarılan kanıtları ele alan **"Sincan Polis Raporları: Sincan Uyghur Özerk Bölgesi'ndeki Yeniden Eğitim Kampı Güvenliği ve Siyasi Paranoya"** makalesi, askeri silahlar ve gardiyanlar kullanılarak işletilen yüksek gözetimli kamp sisteminde, kamp mahkumlarına ölüme sebebiyet verecek dozda şiddet ve güç uygulandığını ortaya koydu. Çalışma, mesleki eğitim verme iddiası taşıyan bu kamplardan kaçmaya çalışan tutukluların şiddete maruz kaldığı ve tehlikeli suçlu muamelesi gördüğünü belgelerle doğruladı.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2022

KASIM

1949'dan günümüze Uygur dilini ve halkını etkileyen politika değişikliklerini konu eden "**Çin'in, Sincan'daki Uygurlara Yönelik Dilsel, Kültürel ve Etnik Soykırımı**" makalesi, yıllar içinde Uygur dilinin kullanımını değiştirmek, kontrol etmek ve sınırlamak için Çin devleti tarafından geliştirilen çeşitli adımları ele almaktadır. Makale aynı zamanda Çin yönetimi altındaki Uygur dilinin tarihsel bağlamını, baskıcı politikalara direnme çabalarını, eğitim ve diğer sosyal alanlarla ilişkili durumunu incelemektedir.

DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2022

KASIM

Azınlık Zulmünün Küreselleşmesi: Çin'in Uygurlara Yönelik Ulus Ötesi Baskısı adlı makale diğer otoriter rejimlerin aksine, Çin hükümetinin Türki topluluklara karşı ayrımcı eylemlerinin siyasi bir sebebe dahi dayanmadığını, apolitik diaspora üyelerini de hedef aldığını ortaya koydu. 1997 ile 2014 yılları arasında **238** olayı ve 2014'ten bu yana gerçekleşmiş **6.870** olayı belgeleyen makale, küreselleşen güçlerin, azınlık nüfuslara yönelik yeni bir sınır ötesi zulüm modeli ortaya çıkardığını ve bu yeni modelin soykırımının küreselleşen yüzünü anlamamız için yeni bakış açıları sağladığını iddia etti.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2022

KASIM

Uygur İnsan Hakları Projesi, Çin devlet politikası olarak uygulanan Uygur kadınları ile Han Çinlileri arasında gerçekleşen **etnik gruplar arası evlilikler** hakkındaki raporunu yayınladı. Bu rapora göre, Çin'in Doğu Türkistan'a yönelik zorla entegrasyon projesinin bir parçası olarak ilerleyen evlilik politikası, etnik gruplar arası evlilikleri zorlamakta ve devlet eliyle teşvik etmektedir.

- DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2022 KASIM

UDTSB, Hasene International ve Dünya Uygur Kurultayı tarafından Brüksel'de "**Uluslararası Uygur Forumu: Uygur Soykırımı'na Küresel Yanıt**" etkinliği düzenlendi. Açılıő Avrupa Parlamentosu'nda yapılan foruma, uluslararası alandan siyasetçiler, akademisyenler ve STK temsilcileri katıldı. Forumda Çin ile işbirliğinin Avrupa'nın temel değerlerini tehdit ettiği, insan haklarını korumak ve Doğu Türkistan'daki hak ihlallerinin durdurmak için aksiyon alınması gerektiği müzakere edildi.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• **DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN
ULUSLARARASI KAMUOYUNA
YANSIMASI**

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE
DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2022

KASIM

İnsan Hakları İzleme Örgütü, G20 liderlerini Doğu Türkistan'daki ihlaller konusunda Xi'ye meydan okumaya çağırıldı. İnsan Hakları İzleme Örgütü, Endonezya'daki **G-20 zirvesi** sırasında dünya liderlerini, **Çin hükümetinin gerçekleştirdiği sistematik insan hakları ihlallerine** ilişkin uluslararası soruşturma ve hesap verme talebinde bulunmaya çağırıldı.

- DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2022 KASIM

Tayvanlı STK'lar, Uygurların bağımsızlığına desteklerini ifade etti. Tayvan'daki sivil toplum kuruluşları, Doğu Türkistan'da iki bağımsız Uygur devletinin kuruluşunun yıldönümü olan 12 Kasım'da, **1949 işgali** sırasında Doğu Türkistan Cumhuriyeti'nin Çin tarafından haksız bir şekilde ele geçirildiğini hatırlattı. STK'lar aynı zamanda Doğu Türkistanlıların egemenliklerini kaybetmelerinden bu yana **temel insan haklarından mahrum bırakıldıklarına** dikkat çekti.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

• **DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI**

2022

KASIM

Çin büyükelçisi, Çin'e yaptırım uygulaması halinde yüzleşeceği sonuçlar konusunda İsviçre'yi uyardı. **Çin'in İsviçre Büyükelçisi Wang Shihing**, İsviçre'nin **Doğu Türkistan'daki insan hakları krizi** sebebiyle Avrupa Birliği'nin bir yıl önce yaptığı gibi Çinli yetkililere ve kuruluşlara yaptırım uygulama yolunu seçmesi halinde Çin-İsviçre ilişkilerinin zarar göreceğini söyleyerek **ikazda bulundu**.

- DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2022

KASIM

Türkiye Dışışleri Bakanlığı 24 Kasım Urumçi'de çıkan yangında **44 kişinin hayatını kaybetmesi** üzerine taziye mesajı yayınladı ve Çin'den yangının sebeplerine dair **açıklama yapmasını talep etti**.

ARALIK 2022

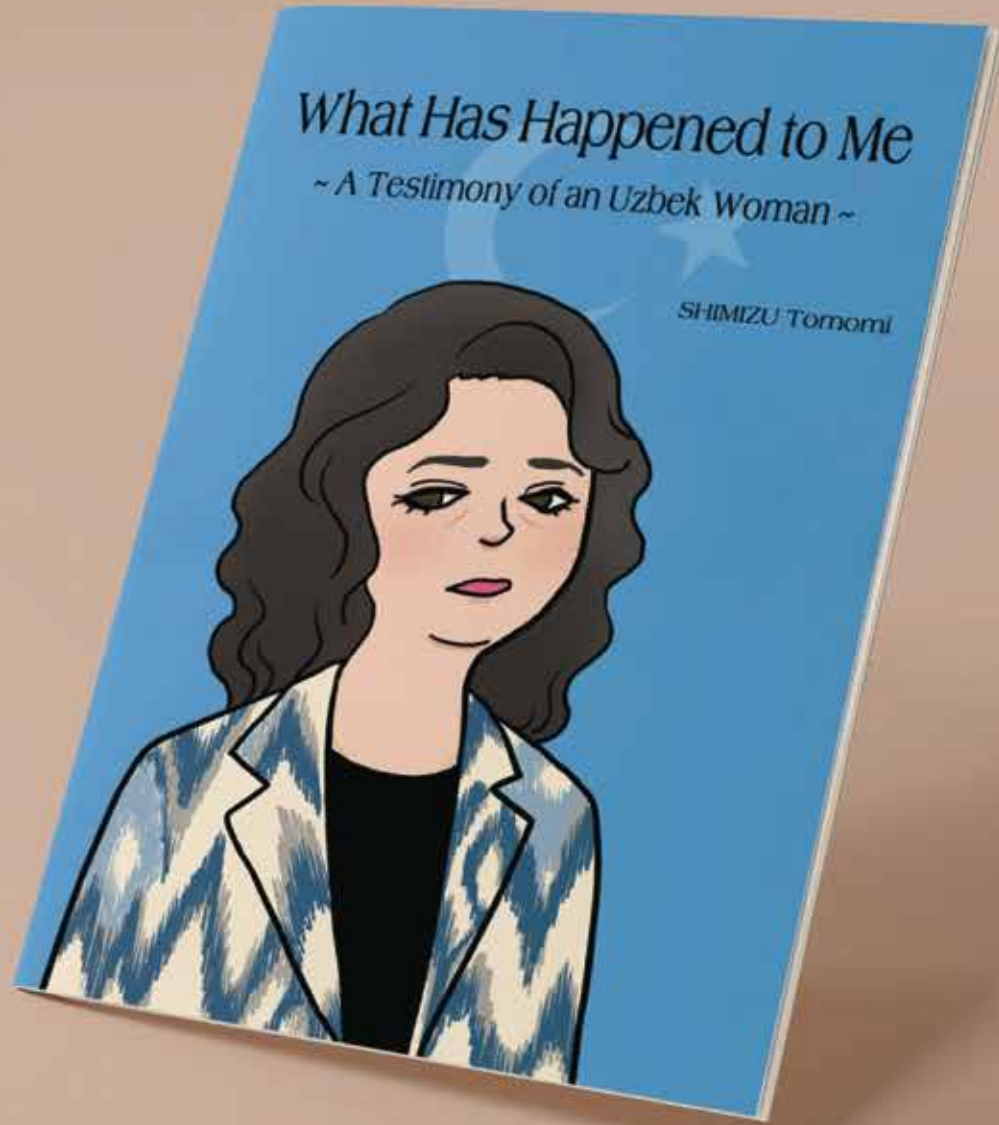
• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2022 ARALIK

Uygur imam hapisanede öldü. Doğu Türkistan'daki bir caminin eski imamı olan 55 yaşındaki **Uygur Ömer Hüseyin**'in, 2015 yılında Mekke'ye hac ziyareti yaptığı gerekçesiyle 2017'den bu yana hapis cezası çektiği ve şubat ayında **hapisanede kanserden öldüğü** ortaya çıktı.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2022

ARALIK

Japon yazar ve illüstratör **Tomomi Shimizu**, Doğu Türkistan'daki toplama kamplarında **Uygur kadınlara yönelik zulüm iddialarını anlatan yedinci manga kitabını** yayınladı. Sanatçının son çalışması, Doğu Türkistan'ın başkenti Urumçi'deki bir toplama kampında Uygur tutuklulara **Mandarin Çincesi öğretmek zorunda** kalan Doğu Türkistanlı Özbek bir kadının şahitliğine dayanıyor.

DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2022

ARALIK

Kellner ve Frangville tarafından kaleme alınan "**Çin-MENA İlişkilerinde Uygur Sorunu: Türkiye Örneği**" makalesi, **Çin-Orta Doğu ve Kuzey Afrika ilişkileri kapsamında Türkiye örneği** üzerinden Doğu Türkistan meselesini ele almaktadır. Uygurlar'ın maruz kaldığı ihlallerle ilgili birleşik bir "**İslami dayanışma'nın bulunmadığına**" dikkat çeken yazar, Türkiye'nin Uygurlarla olan tarihi ve kültürel bağları nedeniyle öne çıkan bir ülke olmasına karşın, **karmaşık ve kararsız bir politik tavır** sergilediğini vurgulamaktadır. Makalede Türkiye'nin Çin ile ekonomik bağlarını derinleştirirken, **Uygur meselesini terk etmeye de razı olmadığı** ortaya konmuştur.

UYGHUR TRIBUNAL

- DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2022

ARALIK

Hak savunucuları, uluslararası toplumun Doğu Türkistan'da işlenen **insanlığa karşı suçlara** ilişkin **bağımsız bir soruşturma** yürütmeye odaklanmasını ve 2023'te Uygurların zorla çalıştırılmasına son verilmesini talep etti.

- DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- **DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI**

2022

ARALIK

Türkiye, Çin'in Türk heyet tarafından gerçekleştirilecek Doğu Türkistan ziyaretini engellediğini söyledi. **Türkiye Dışışleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu**, Çinli yetkililerin Uygurlara nasıl davranıldığını gözlemlemek amacıyla gerçekleştirilecek Doğu Türkistan ziyaretinin, **Çin tarafından engellediğini** yıl sonu basın toplantısında dile getirdi.

OCAK 2023

DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 OCAK

Doğu Türkistanlı Kazak bir kadın, gazetecilerden yaşadıklarının duyurulmasını istedi. Çin'deki bir toplama kampından başkent Urumçi'deki evine gönderilen **Kazak sanatçı ve editör**, ABD'deki gazeteciler ve aktivistlerden Çin'den ayrılma talebini duyurmalarını istedi. Zhanargul Zhumatai'ın "**Bana Yardım Edin, Sadece Çin'den Ayrılmak İstiyorum**" sözlerinin uluslararası medyaya yansımalarının ardından Çinli yetkililer Kazakistan'a gitmesi için pasaport vermeyi kabul ettiğini duyurdu. Ancak kendisinin akıbeti hala bilinmiyor.

- DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 OCAK

"*Sincan Mağdurları Veritabanı*", Doğu Türkistan'da Çin'in Uygurlara yönelik baskısının değişmediğini ifade etti. Çin'in Doğu Türkistan'daki baskıcı politikalarının kurbanlarını belgeleyen Sincan Mağdurları Veritabanı'nın kurucusu **Gene Bunin**, kasım ayında Urumçi'de başlayan ve daha sonra Çin'in diğer şehirlerine yayılan protestoların Uygurlarla dayanışma çabası olmaktan ziyade, **Çin'in Sıfır Kovid-19 politikasına** duyulan hayal kırıklığının bir sonucu olduğunu söyledi.

- DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 OCAK

Dünya Uygur Kongresi'nin, Doğu Türkistan'da zorla alıştırma politikası ile üretilen **pamuk ürünlerinin ithalatına** ilişkin başlattığı cezai soruşturma talebi reddedildi. Birleşik Krallık yetkililerine karşı açılan yasal itirazı kaybetmenin hayal kırıklığı yarattığını ancak **hesap verebilirlik** için mücadele etmeye devam edeceklerini ifade etti.

OCAM ŞUBAT MART NİSAN MAYIS HAZİRAN
TEMMUZ HAZİRAN EYLÜL EKİM KASIM AR
LIK OCAK ŞUBAT MART NİSAN MAYIS HAZ
RAN TEMMUZ HAZİRAN EYLÜL EKİM KASI
ARALIK OCAK ŞUBAT MART NİSAN MAYIS
HAZİRAN TEMMUZ HAZİRAN EYLÜL EKİM
SİM ARALIK OCAK ŞUBAT MART NİSAN MA
YIS HAZİRAN TEMMUZ HAZİRAN EYLÜL EK
KASIM ARALIK OCAK ŞUBAT HAZİRAN EYL

ŞUBAT 2023

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 ŞUBAT

Çin, ABD'nin Doğu Türkistan'daki Uygurlara ve diğer Müslüman gruplara yönelik kötü muamele iddialarını **BM İnsan Hakları Konseyi konuşmasında** reddetti ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi'nin 52. oturumunda Dışışleri Bakanı Qin Gang tarafından yapılan kaydedilmiş bir konuşma sırasında bölgede yürütölen eylemler savunuldu.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE
DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI
KAMUOYUNA YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE
DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

ŞUBAT

Uygur Amerikalı gazeteci ve yazar **Gulchehra Hoja**, Çin'deki Uygur baskısına ilişkin ilk elden deneyimini aktaran "**Bir Taş Ait Olduğu Yerde En Değerlidir**" adlı anı kitabını sundu. Radio Free Asia'da gazeteci olarak çalışan Hoja, Çin'in Uygurlara yönelik kötü muamelesine karşı konuşması ile tanındı. İki yıl önce Çin, annesi ve erkek kardeşinin kendisini kınadığı görüntüleri Çin devlet televizyonunda yayınlamıştı. Yaptığı çalışmalar sebebiyle 2018 yılında yakın akrabaları tutuklanan Hoja, o tarihten bu yana annesiyle yalnızca telefon görüşmeleri üzerinden konuşabiliyor.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN
ULUSLARARASI KAMUOYUNA
YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE
DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023
ŞUBAT

Yeni tasarlanan bir uygulama, sürgündeki Uygurların, Doğu Türkistan'da kalan sevdiklerinin durumlarını öğrenmelerine imkân tanıyor. **Sürgündeki Uygurlar**, Komünizm Kurbanlarını Anma Vakfı tarafından 9 Şubat'ta sunulan "**Sincan Polis Dosyaları Kişi Arama Aracı**" sayesinde aile üyelerinin ve komşularının durumlarını öğrenebiliyor. Uygulama, Doğu Türkistan'daki Uygur ve Kazaklara ait **700.000**'den fazla kişisel kaydın görüntülenmesine olanak tanıyor.

Xinjiang Person Search Tool

XINJIANG
POLICE FILES

www.xinjiangpolicefiles.org

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE
DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

ŞUBAT

Uygur savunma grupları, Cenevre'deki **BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi**'nin incelemesi ardından Çin'in hak ihlallerine karşı BM'nin harekete geçmesini tekrar talep etti. İncelenen BM raporu, Çin'in Uygurlar başta olmak üzere azınlıklara uyguladığı muameleyi eleştirmekte, zorla çalıştırma ve keyfi gözaltı uygulamalarını sona erdirmeyi önermekte.

- DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 ŞUBAT

“Sincan Uygur Özer Bölge Başkanı” Erkin Tuniyaz, Uygurlara yönelik ihlallerden sorumlu tutulması sebebiyle İngiltere’ye yapmayı planladığı ziyareti iptal etti. **İngiltere Dışışleri Bakanlığı,** Tuniyaz ile yapacağı görüşmede Çin’e Doğu Türkistan’daki insan hakları yaklaşımını değiştirmesi yönünde çağırıda bulunmayı amaçlamıştı. Ancak **“Çin’e İlişkin Parlamentolar Arası İttifak”,** bu ziyarete karşı bir kampanya başlattı. Tuniyaz daha önce Fransa ve Belçika’ya yapacağı ziyareti de iptal etmişti.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

ŞUBAT

İngiltere'nin Kent şehrindeki bazı yerel konseyler, şirketin Çin hükümetiyle olan **bağlantıları** ve Uygurlara yönelik **insan hakları ihlallerine** karıştığı iddiaları nedeniyle Hikvision tarafından üretilen **CCTV kameralarını** kaldırdı. **Hikvision**, Birleşik Krallık'taki eğlence merkezleri ve okulların yanı sıra Uygur mahkumların tutulduğu gözaltı kamplarına da kamera üretmekteydi.

MART 2022

www.atajurt.kz
www.atajurtjastar.com
www.kazakhshumanright.org

ATAJURT ERIKILERI
KAZAKH HUMAN RIGHTS

ATAJURT ERIKILERI
KAZAKH HUMAN RIGHTS

ATAJURT ERIKILERI
KAZAKH HUMAN RIGHTS

ATAJURT ERIKILERI
KAZAKH HUMAN RIGHTS

DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 MART

Kazak din alimi **Baqytkhan Myrzan**, Doğu Türkistan'daki bir Çin toplama kampında, 61 yaşında hayatını kaybetti. Myrzan **dini bir ibadeti yerine getirdiği** için 14 yıl hapis cezasına çarptırılmıştı. Ailesinin, Myrzan'ın sağlık durumu nedeniyle serbest bırakılması yönündeki taleplerinin Çinli yetkililer tarafından reddedildiği bilinmekteydi.

DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 MART

Eski Uygur propaganda şefi hapisten çıktıktan birkaç gün sonra hayatını kaybetti. **Pekin'in eski Uygur propaganda şefi İlham Rozi**, ayrılıkçılık suçlamasıyla hapisten çıktıktan sadece beş gün sonra, 57 yaşında öldü. Rozi'nin **ölüm nedeni bilinmiyor** ve öldüğü yaşlılar bakımevine nakledilmesiyle ilgili ayrıntılar belirsizliğini koruyor.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

MART

Uygur Zorunlu Çalıştırmayı Önleme Yasası'nın yürürlüğe girmesinden bu yana Doğu Türkistan'dan ABD'ye **ihracat** rekor düşük seviyeye geriledi. Çin'in Doğu Türkistan'dan ABD'ye ihracatı şubat ayında **1 milyon doların** altına düşerek geçen yılın aynı ayına göre %90 düşüşle 2017'den bu yana en düşük seviyeye geriledi. Bu düşüş, **Uygur Zorunlu Çalıştırmayı Önleme Yasası'nın** haziran ayında yürürlüğe girmesinin ardından geldi.

DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 MART

Radio Free Asia, Doğu Türkistanlıların **kutsal Ramazan ayı** boyunca dini ve kültürel uygulamalarda **kısıtlamalara** ve **baskıya** maruz kaldığını bildirdi. Doğu Türkistan'daki Çinli yetkililerin Uygur ebeveynlere, çocuklarının oruç tutmasına izin vermemeleri yönünde talimat verdikleri ve Uygur ailelerini **24 saat** gözlem altına aldıkları belirtiliyor.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

MART

İnsan Hakları İzleme Örgütü, "**Çin: Uygur Haklarını Ayaklar Altına Alan Telefon Takip Programı**" başlıklı bir rapor yayınladı. Doğu Türkistan'daki Uygurların Çin hükümeti tarafından telefon takibi üzerinden sürekli gözetlendiğini ortaya koyan rapor, otomatik polis gözetim sistemlerinin Urumçi'deki 1.2 milyon cep telefonunda neredeyse **11 milyon** arama yapmayı sürdürdüğünü ortaya çıkardı.

DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

MART

Af Örgütü'nün yıllık insan hakları raporu, küresel toplumun insan hakları sorunları konusundaki **çifte standardı** ve **başarısızlıklarını** vurguladı. Raporda, Doğu Türkistan ve Tibet'teki Çin'in baskısı ve kültürel soykırım ele alınırken, Çin devleti uluslararası hukuka saygı göstermeye ve insan haklarını korumaya çağırıldı.

- DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- **DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI**
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 MART

Kamp mağdurları **işkence, tecavüz** ve **kısırlaştırmaya** dair şahitliklerini anlattı. Doğu Türkistan'daki Çin toplama kamplarından sağ kurtulan mağdurlar, 23 Mart'ta **ABD Temsilciler Meclisi Seçim Komitesi** önünde yaşadıklarını anlattı. Mağdur öğretmen, yetişkin Uygurların toplama kamplarına götürüldüklerini, işkenceye, tecavüze, psikolojik şiddet ve kısırlaştırmaya maruz bırakıldıklarını aktardı.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN
ULUSLARARASI KAMUOYUNA
YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE
DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023
MART

TikTok CEO'su duruşmada Uygur soykırımı hakkındaki soruları geçiştirdi. Yahoo News'in haberine göre **TikTok CEO'su Shou Chew**, 23 Mart Meclis komitesi duruşmasında Çin'deki Uygur zulmüne ilişkin soruları yanıtlamayı reddetti. **Temsilci Debbie Lesko**'nun defalarca bu konuda sorular sormasına rağmen Chew, doğrudan bir yanıt vermekten kaçındı ve yalnızca TikTok'u tartışmak için orada bulunduğunu dile getirdi.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE
DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 MART

BM komitesi Çin'i zorla çalıştırma sistemini kaldırmaya çağırıyor. **BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi**, Çin'in Doğu Türkistan'daki Uygurlara ve diğer Müslüman etnik guruplara karşı uyguladığı zorla çalıştırma önlemleri hakkındaki endişelerini dile getirerek, Pekin'i zorlayıcı uygulamaları yasaklayan, zorla çalıştırma sistemlerini ortadan kaldıran ve bu sistem altında olan herkesi serbest bırakan yasa çıkarmaya çağırıyor. Çin önerileri reddetti, ancak "**ulusal gerçeklerine uygun olanları inceleyip uygulayacağını**" söyledi.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN
ULUSLARARASI KAMUOYUNA
YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE
DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

MART

Kuala Lumpur'da **Uygur-Malezya İlişkileri Örgütü** (UMRO) kuruldu. **Malezya Müslüman Gençlik Hareketi** (ABIM) ve **Uluslararası Doğu Türkistan STK'lar Birliği** (UDTSB) tarafından Malezya ve Güneydoğu Asya'da Doğu Türkistan'daki insan hakları ihlalleri hakkında farkındalık yaratmak amacıyla yeni bir sivil toplum kuruluşu kuruldu.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

MART

ABD büyükelçisinin Çin'in **Uygurlara yönelik muamelesine** dikkat çekmesinin ardından, Çin büyükelçisi ABD'yi Müslüman ülkeler ile Çin arasında anlaşmazlık yaratmaya çalışmakla suçladı. ABD büyükelçisi, Çin'de Uygurlara yönelik muameleyi Müslümanlara yönelik **ayrımcılık** ve **şiddet örneği** olarak gösterirken, Çin suçlamaları reddederek bunları **"temelsiz"** olarak nitelendirdi.

NİSAN 2023

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

NİSAN

Video gözetim şirketi Hikvision, sözleşmelerinde Uygurları hedef almakla suçlandı. Axios, Çinli video gözetim şirketi Hikvision hakkında, Doğu Türkistan'daki Çin polis teşkilatlarıyla yaptığı sözleşmelerde **Uygurca'yı hedef alan** bir yazılım kullandığı iddiaları olduğunu belirtti.

DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

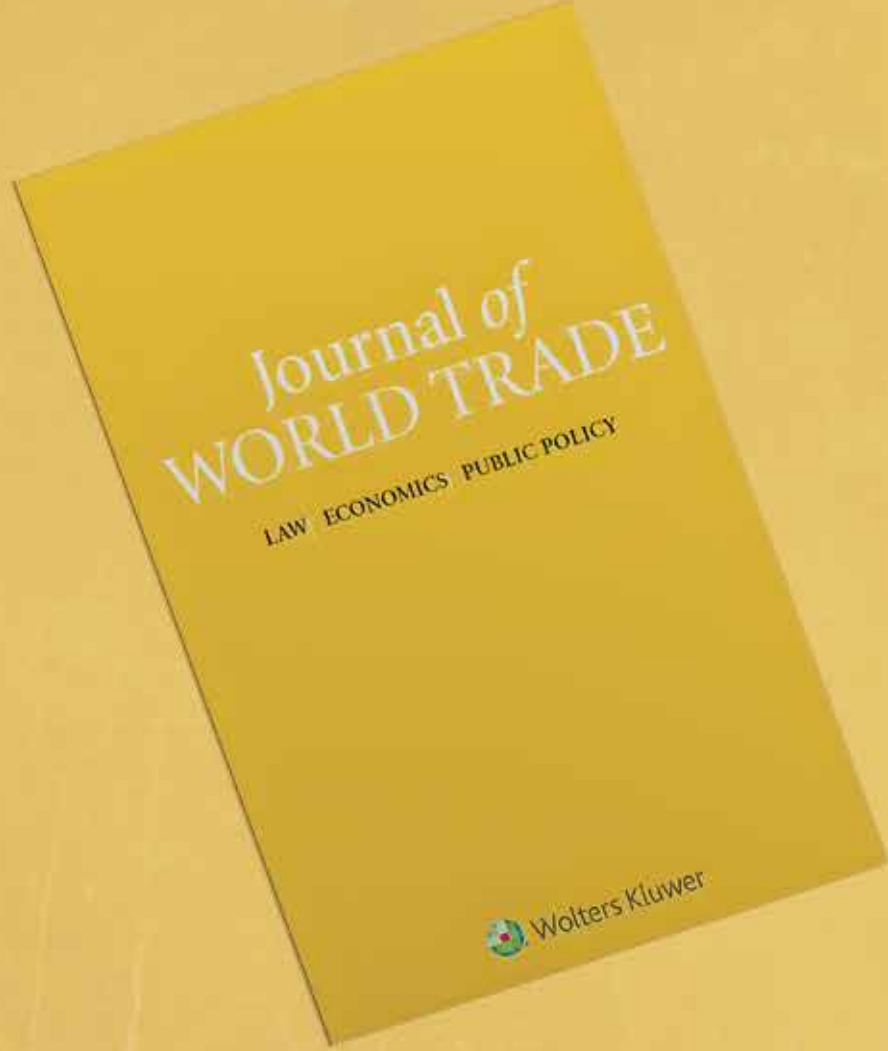
DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

NİSAN

Doğu Türkistanlı yazarların 15 şiir ve kısa öykülerinden oluşan yeni bir çevrimiçi koleksiyon, Asya-Amerikalı Yazarlar Atölyesi tarafından yayınlandı. **"Bahar Gelecek: Doğu Türkistan'dan Yazılar"** başlıklı koleksiyon, Çin'in Uygurlar üzerindeki baskısını sanat diliyle ortaya koyuyor.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

NİSAN

“Ticaret-Emek Standartları İlişkisinin Yeniden İncelenmesi: Uygur Örneği” isimli makale, uluslararası ticaret düzenlemeleri ile adil çalışma standartları arasındaki ilişkiyi Doğu Türkistan örneği üzerinden ele almaktadır. Ticaret politikaları ile çalışma standartları arasındaki bağlantıya ilişkin tarihsel bir arka plan sunan ve değişen dinamikleri inceleyen makale, Çin'deki Uygurlara karşı yürütölen adil olmayan çalışma uygulamaları ve insan hakları ihlallerine ilişkin kanıtları ele almaktadır. Zorla çalıştırma politikalarına karşı yaptırımların ve Çin ürünlerine karşı boykotun hem özel hem kamusal alandaki etkisini de değerlendirmektedir.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN
ULUSLARARASI KAMUOYUNA
YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE
DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

NİSAN

Amerikan-İslam İlişkileri Konseyi, Çin hükümetinin Uygur Müslümanlarının Ramazan'ı kutlamasını engellemek amacıyla casus kullanmasını kınadı. Konsey, bu uygulamanın **insan onurunu zedelediğini ve dini özgürlükleri ihlal ettiğini** söyledi. Radio Free Asia tarafından hazırlanan habere göre, Doğu Türkistan'daki Müslümanların oruç tutmasının Çin tarafından yasaklanması ardından, **oruç tutanları tespit etmek için casuslar** kullanılmaya başlandı. Washington'daki Çin Büyükelçiliği sözcüsü Liu Pengyu, "iddianın asılsız olduğunu" ve "Çin karşıtı güçlerin Çin'i karalamak için kullandığı bir taktik" olduğunu belirtti.

- DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 NİSAN

Doğu Türkistan Alimler Birliği, Çin'in İslam dinini Çinlileştirilmeye çalışması, Doğu Türkistan'da Müslümanlara karşı sistematik soykırım uygulaması ve Doğu Türkistan meselesinin İslam dünyası gündemine taşınması meselelerine dair **Endonezya** ve **Malezya**'da sivil diplomasi ziyaretleri başlattı. Birlik, tanınmış İslami şahsiyetleri, sivil toplum örgütlerini ve bazı İslami cemaatleri ziyaret etti.

- DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 NİSAN

Uygur kökenli **Japon vatandaşı Arfiya Eri**, büyük bir partiden aday olarak yarışan ve Japonya parlamentosunda sandalye kazanan **ilk Uygur olarak tarih yazdı**. Zaferini, Japonya'nın doğusundaki Chiba şehrinin 5. bölgesini temsil eden bir Liberal Demokrat Parti üyesi olarak kazandı.

MAYIS 2022

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI
KAMUOYUNA YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE
DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

MAYIS

32 yaşındaki **İkram Nurmehmet**, 29 Mayıs'ta Pekin'deki evinden alıkonularak Urumçi mahkemesinde "**terörist**" faaliyetler düzenlemek ve "**ayrılıkçı**" bir gruba katılmakla suçlandı. Nurmehmet gözaltında tutulduğu sırada baskı ile yalan itiraflarda bulunmaya zorlandığını ve 20 gün boyunca **karanlık bir odada tutularak işkenceye uğradığını** ifade etti. Kendisinin, eserlerinde **Uygur kahramanları canlandırması** ve **Türkiye'de eğitim görmesi** sebebi ile hedef haline geldiği tahmin edilmektedir.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

MAYIS

Forbes'a göre TikTok'un ana şirketi **ByteDance**, uygulamalarında **Uygur soykırımı**, eski ABD Başkanı Donald Trump ve Çin hükümeti de dahil olmak üzere "**hassas kelimeler**" listeleri kullanarak sansür uygulamakta. Bu listelerin TikTok'un içeriklerini ve **algoritmasını baskıladığı** ve Çin'in stratejilerine göre şekillendiği tespit edildi.

DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

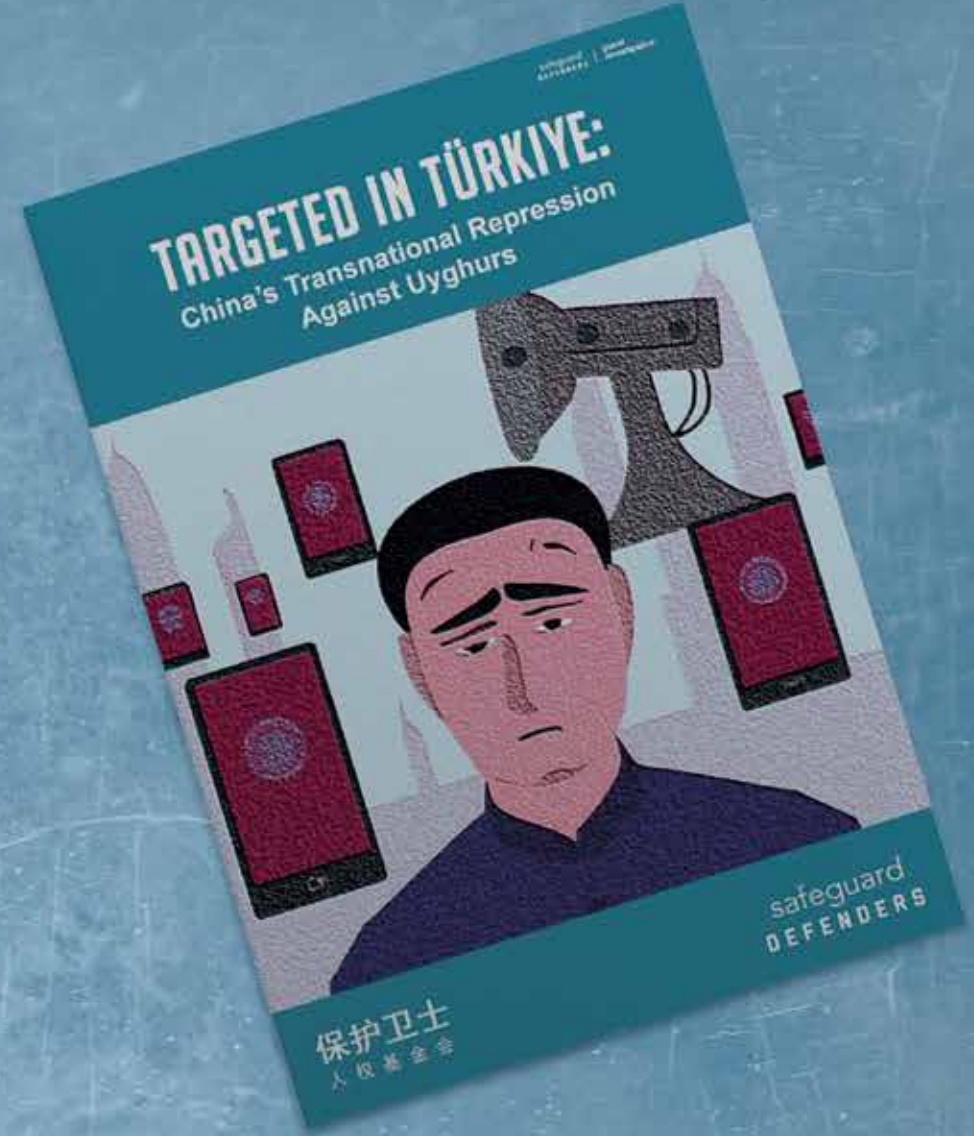
DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

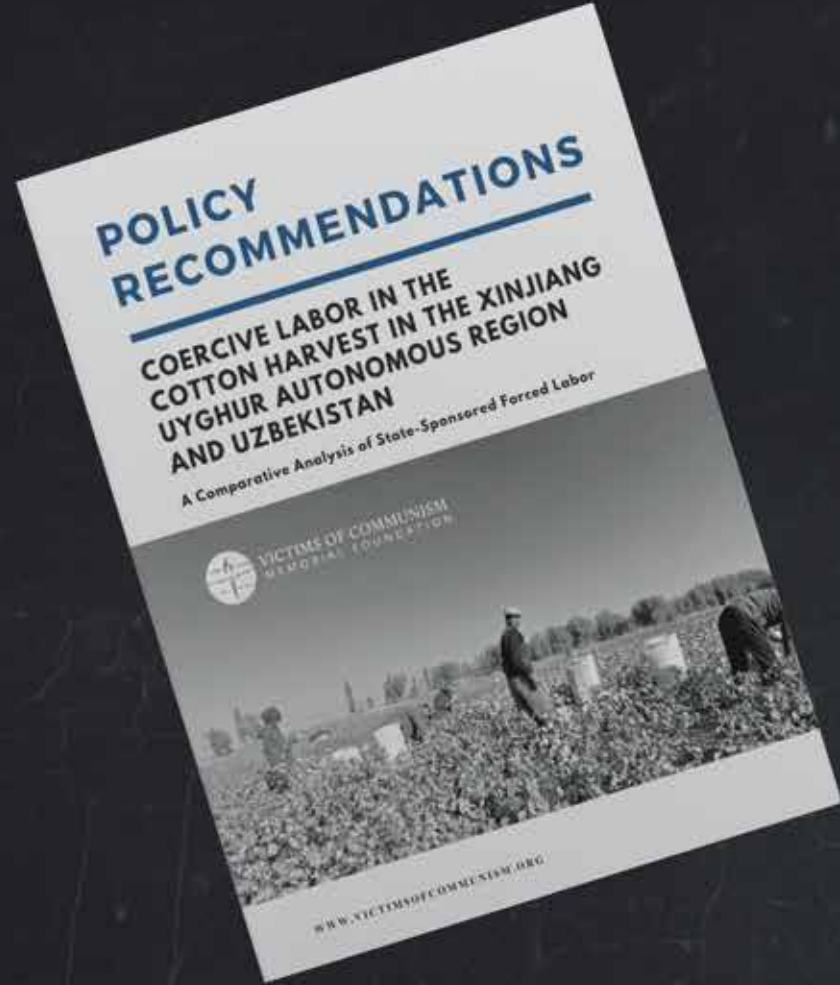
DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

MAYIS

İnsan hakları kuruluşu **Safeguard Defenders** tarafından yayınlanan rapor, Çin'in insan hakları savunucularını **cezalandırmak, insanları rehin tutmak** ve **dışarıdakileri tehdit etmek** için uyguladığı yurtdışı yasalarını inceledi. Uygurların, Mekke'ye seyahat etmelerine izin verilmediği, pasaportlarına **"güvende tutulmak"** gerekçesiyle el konulduğu ve pasaport başvurusu yapmalarının gerekçe gösterilerek gözaltına alındıkları kaydedildi.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 MAYIS

Dr. Adrian Zenz'in "XUAR ve Özbekistan'da Pamuk Hasadında Zorla Çalıştırma: Devlet Destekli Zorla Çalıştırmanın Karşılaştırmalı Analizi" isimli çalışması, Çin devletinin pamuk hasadında devlet destekli zorla çalıştırma politikası incelenmekte. Dr. Zenz, bu makalesinde **Doğu Türkistan** ile **Özbekistan'**ı ele alarak karşılaştırmalı bir analiz çalışması oluşturmuştur. Her iki bölgede de merkezi otoriter bir hükümet tarafından zorla çalıştırma uygulanırken, Doğu Türkistan örneğinde bu politikanın Çin'in bölgedeki **etno-politik hedeflerine** ulaşması amacıyla kullanıldığı vurgulanmıştır.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• **DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN
ULUSLARARASI KAMUOYUNA
YANSIMASI**

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE
DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

MAYIS

Dünya Tabipler Birliği, Çin Tabipler Birliği'ni Doğu Türkistan halkına uygulanan ağır insan hakları ihlallerinin varlığını kabul etmeye ve kınamaya çağırarak bir makale yayınladı. Makale **işkence, zorla yapılan tıbbi prosedürler ve cinsel şiddete** dayalı somut iddialara yer vermektedir. Bu iddialar kapsamında makalede, BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği'nin, Doğu Türkistan'daki Uygurların toplu olarak gözaltına alınması ve kötü muameleye maruz kalması konusunda alarm veren raporu da ele alındı.

- DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 MAYIS

İki farklı partiden oluşan ABD temsilciler grubu, Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu'nu, **zorla çalıştırma olmadığını ispatlayana kadar** Çinli şirket **Shein**'in halka arzını durdurmaya çağırdı. Grup, Shein'in ABD'de mal ihraç etmek üzere kabul edilmesi için önce üretiminde Uygur işçilerin zorla çalıştırılmadığını tespit eden bağımsız bir **denetimden geçmesini** talep ediyor. 2022 tarihli bir Bloomberg raporu, Shein'in giysilerindeki pamuğun, Uygurların zorla çalıştırıldığı fabrikalarla bağlantılı olduğunu tespit etmişti.

HAZİRAN 2023

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 HAZİRAN

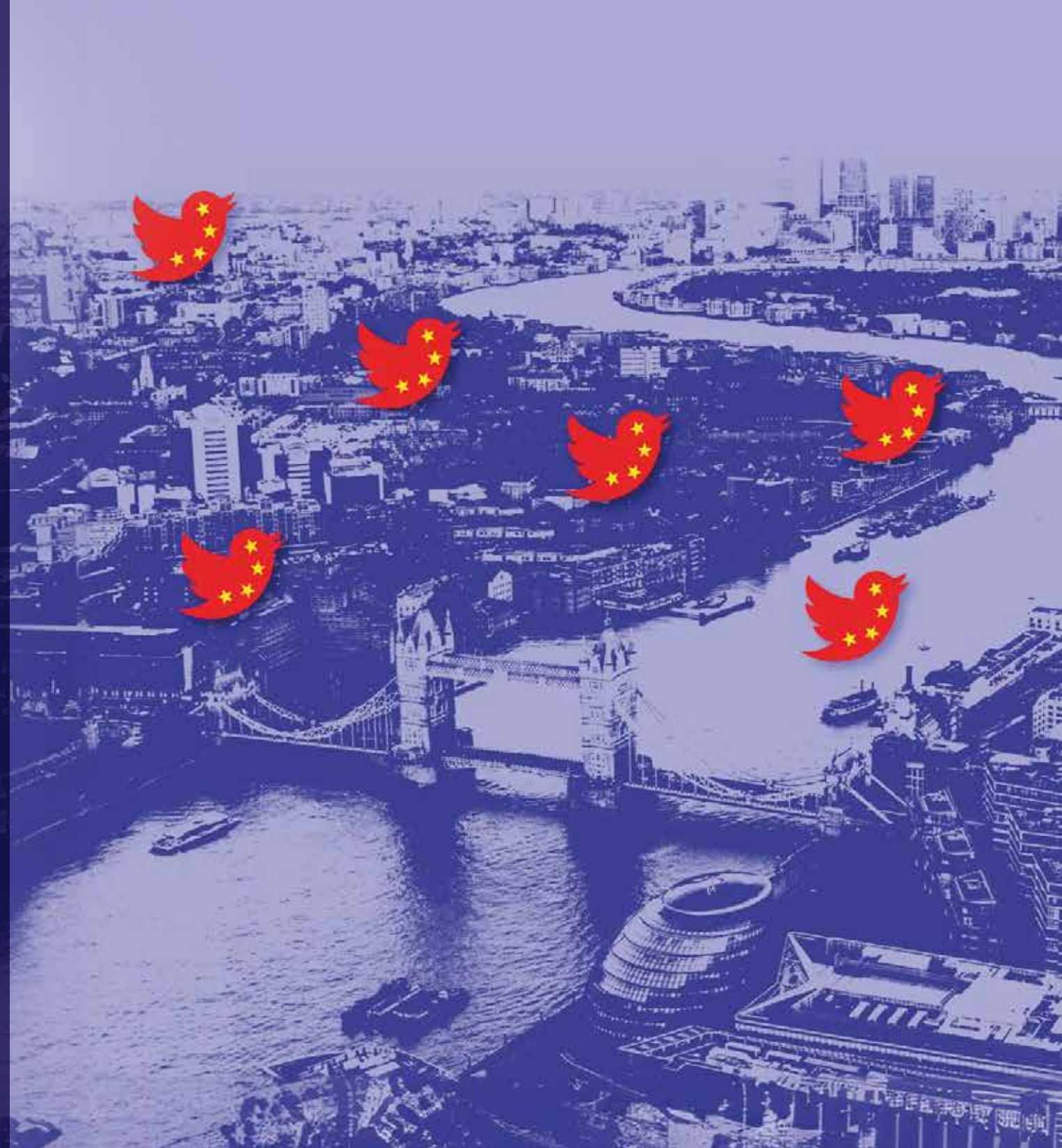
Çin Merkezi Siyasi ve Hukuki İşler Komisyonu Başkanı Chen Wenqing, Doğu Türkistan'daki **"terörizm ve aşırıcılık"**la mücadele için yasal çerçevelerin kullanılması gerektiğini ifade etti. Bölgeye yaptığı ziyarette Chen, **"bilimsel"** mevzuatın ve terörle mücadele girişimlerinin normalleştirilmesinin önemini altını çizdi. Doğu Türkistan'daki insan hakları durumu, Çin'in dahil olduğu diplomatik görüşmelerde önemli bir konu olmaya devam ediyor.

DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 HAZİRAN

Çin sosyal medya platformlarında dolaşan Uygur seyahat vlog'larının **Çin hükümet propagandasının bir parçası** olduğundan şüpheleniliyor. **Kuaishou** gibi Çin sosyal medya platformlarında yayınlanan videolar, bazı Uygurların hareket kısıtlamalarına rağmen seyahatlerini belgelediğini gösteriyor. Bazı hak savunucularına göre kampanyanın ardındaki amaç, **Çin'in Uygurlara yönelik insan hakları ihlallerini küçümsemek, yanlış bir özgürlük ve normallik algısı yaratmak** ve devam eden soykırım iddialarından dikkati başka yöne çekmek.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

HAZİRAN

Korkudan Özgürlüğe: Bir Uygur'un Yolculuğu, Uygur topluluğunun yaşadığı zulmü ve gazeteci **Kasım Kaşgar**'ın Çin hükümeti altında korku ve baskıyla dolu bir hayattan kaçarak adaletsizliğe karşı cesurca sesini yükselten bir bireye dönüşmesini konu alan bir belgesel. Belgesel, Kaşgar'ın Amerika Birleşik Devletleri'ne kaçışını konu alıyor. Aynı zamanda uzmanlar, gazeteciler ve Kaşgar'ın kendisiyle yapılan röportajlar aracılığıyla Doğu Türkistan halkının içinde bulunduğu zor duruma ışık tutuyor.

- DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 HAZİRAN

42 sivil toplum kuruluşu, Doğu Türkistan, Tibet ve Hong Kong'da yaşanan insan hakları ihlallerine karşı Çin'i hesap vermeye çağırarak Çin'e yapacağı ziyaretinden önce **ABD büyükelçisine** ortak bir bildiri gönderdi. Gruplar, insan hakları ihlallerine karşı gelişme sağlanması için görüşmeler sırasında dile getirilmesi istenen **yedi taahhütü** sundu.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN
ULUSLARARASI KAMUOYUNA
YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE
DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 HAZİRAN

Giyim firması **Uniqlo**'nun ana şirketi **Fast Retailing**, **Zara**'nın sahibi **Inditex** ve **Skechers** Paris'teki **Avrupa Uygur Enstitüsü** tarafından Çin'in Doğu Türkistan'daki insan hakları ihlalleriyle suçlanan bir davayla karşı karşıya. Enstitü, şirketlerin **gözetleme ve kamp inşaatı** faaliyetlerinde bulunduğunu ve zorla çalıştırma politikalarından yararlandığını video kayıtları da dahil olmak üzere çeşitli deliller ile ortaya koyuyor.

- DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 HAZİRAN

ABD, Doğu Türkistan'daki Uygurlara karşı işlenen insan hakları ihlalleri nedeniyle **Ninestar Corp.** ve **Xinjiang Zhongtai Chemical**'dan ithalatı yasakladı. Bu adım, Doğu Türkistan'da zorla alıştırma politikalarıyla ilişkili şirketleri denetleyen **ABD Uygur Zorunlu alıştırma Yasası** kapsamında gerçekleştirildi. Listede řu anda **22 şirket** yer almakta ve **1,3 milyar dolardan** fazla değere sahip malın, zorla alıştırma açısından incelenmiş olduğu biliniyor.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

HAZİRAN

ABD milletvekilleri, **Uygur Soykırımı Sorumluluk ve Yaptırım Yasasını** tanıttı. Geçen hafta **Senatör Marco Rubio** ve **Jeff Merkley**, Çin Komünist Partisinin (ÇKP) Doğu Türkistan'da sürdürdüğü zulüme karşı bir yaptırım olarak Uygur Soykırımı Sorumluluk ve Yaptırımlar Yasasını tanıttı. Önceki yasaların üzerine inşa edilen kapsamlı tasarı, soykırımı karışmış Çinli yetkililere yönelik **yaptırımları** ve **vize yasaklarını güçlendirmeyi** amaçlıyor. Tasarı yaptırımların genişletilmesi, zorla kürtaj ve kısırlaştırmaya karışanların girişine izin verilmemesi, Uygurlara ve Türki gruplara destek sağlanması ve soykırım mağdurlarına yardım edilmesini içeriyor.

- DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 HAZİRAN

Arap Birliği delegasyonunun Çin'in bölgedeki politikalarını övdüğü son Doğu Türkistan ziyareti tartişmalara yol açtı. Bu durum, Çin'in Uygurlara ve Doğu Türkistan'daki diğer Müslüman azınlıklara yönelik soykırım olarak sınıflandırılan muamelesinin "**aklanması**" olarak değerlendirildi.

TEMmuz 2022

DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 TEMMUZ

Çin medyası, Çinli yetkililerin, Doğu Türkistan'daki Uygurlara karşı **100 günlük bir "sert saldırı"** kampanyası başlattığını ve **30'dan fazla kişinin bir araya geldiği toplantılara** müdahale ettiğini açıkladı. Doğu Türkistanlılara karşı yürütölen bu kampanya, Çin hükümetinin kitlesel gözetleme ve tutuklama politikalarını tetikleyen **2009'da Urumçi'de yaşanan etnik çatışmanın yıldönümüne** denk geldi.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE
DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI
KAMUOYUNA YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE
DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

TEMMUZ

Forbes tarafından yayınlanan bir analize göre **TikTok**, Avrupa çapında **Çin devlet medyasına ait reklamlar** yayınlıyor. Bu reklamlar Çin'in Kovid-19 önlemlerini, Doğu Türkistan'daki turizm faaliyetlerini ve Çin ekonomisinin gücünü öven anlatılar sunuyor. TikTok'un, bölgede yaşanan **insan hakları tartışmalarına** rağmen Doğu Türkistan'ı bir turizm merkezi olarak sunmaya hizmet etmesi dikkat çekti.

DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 TEMMUZ

Khoiriyah tarafından kaleme alınan **“Sosyal İnşa ile Uygur Müslüman Toplumunun İnsani Güvenliğinin ve Kimliğinin İhlali”** isimli makale, ÇKP uygulamalarının, bir devletin koruması gereken insan güvenliğinin üç temel unsuru olan **“korkudan korunma, yoksunluktan korunma ve onurlu yaşama fırsatını”** ihlal ettiğini ortaya koymaktadır. **Sosyal inşa** teorisinden yararlanan araştırma bulguları, bu ihlallerin Uygur kimliğine komünist değerleri aşlamayı ve doğal kaynaklar açısından zengin olan bölgeler üzerinde kontrol sağlamayı amaçladığını göstermektedir.

DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

TEMMUZ

Uluslararası Af Örgütü, "**Çin Halk Cumhuriyeti: İnsan Hakları En Kötü Seviyede**" başlıklı raporunda Doğu Türkistan'da yaşanan insan hakları krizini ele aldı. Rapor, suç işleme, ayrımcılık, ifade özgürlüğü ve uluslararası sözleşmeleri tasdik konularında Çin'in insan hakları durumunun en düşük seviyeye geldiği değerlendirmesinde bulundu.

DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

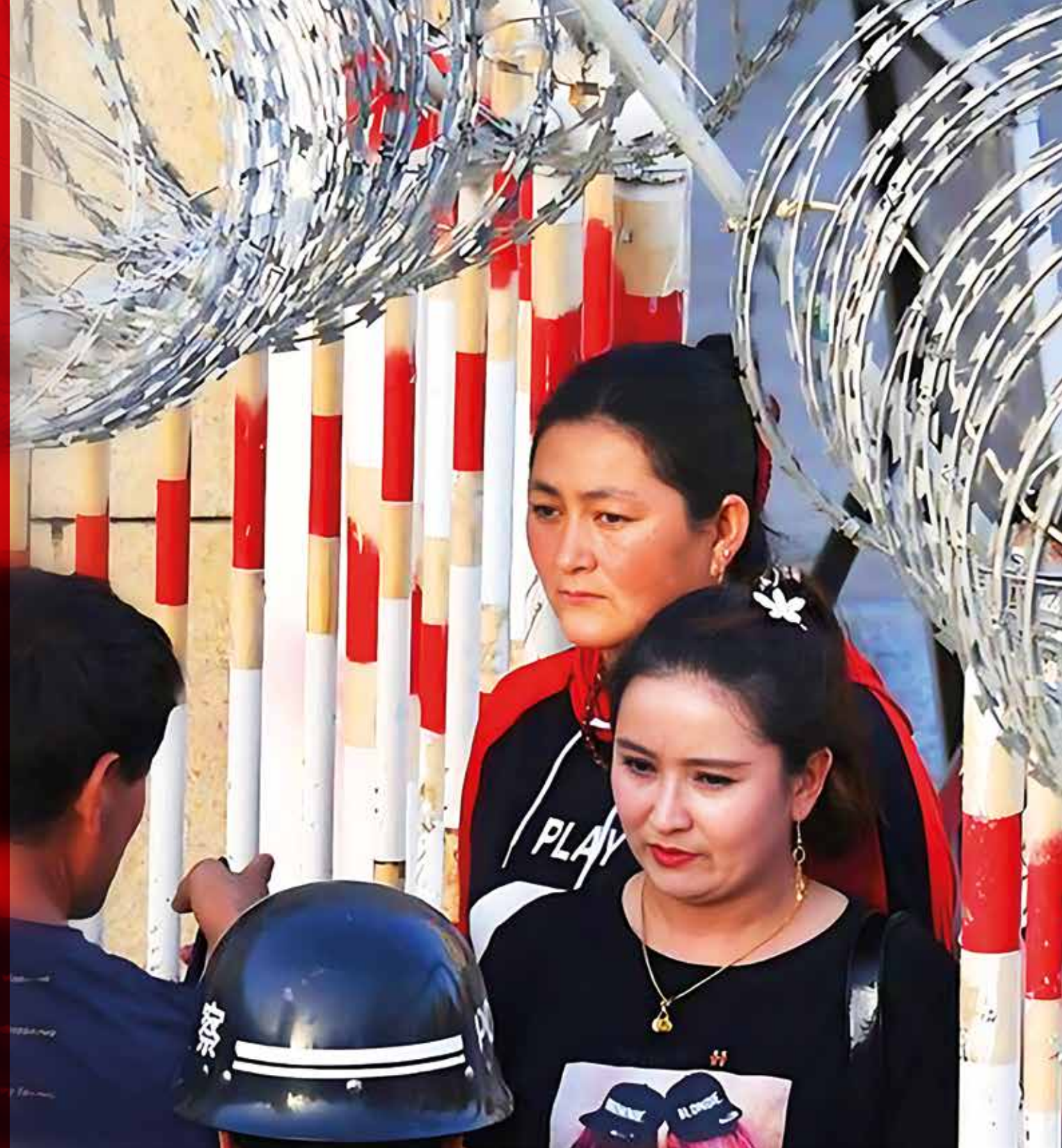
DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE
DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

TEMMUZ

Araştırmacılar, Çin'in yurtdışında yaşayan Uygurlara, insan hakları aktivistleri hakkında **casusluk yapmaları** için baskı yaptığını ortaya çıkardı. Çin hükümetinin, diasporadaki Uygurlara casusluk yaptırmak için memleketlerindeki **ailelerine yönelik tehditler** kullandığı iddia ediliyor. Birleşik Krallık'taki bir Uygur mülteci, Çinli bir polis memurunun annesiyle görüntülü görüşme yapmasına aracılık ederek kendisini **aktivistler hakkında** casusluk yapmaya zorladığını ve ailesine zarar verme tehdidinde bulunduğunu BBC'ye anlattı. Londra'daki Çin Büyükelçiliği, ulusötesi baskı iddialarını "tamamen asılsız" olarak nitelendirdi.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE
DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

TEMMUZ

İstanbul'daki yüzlerce Uygur, **Çin Dışışleri Bakanı Wang Yi'nin Türkiye ziyaretini** protesto ederek Doğu Türkistan'da devam eden zulmü kınadı. Protestocular, Türk yetkilileri, Çin'in işlediği **soykırım** ve **insanlığa karşı suçlara** karşı harekete geçmeye çağırıldı.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN
ULUSLARARASI KAMUOYUNA
YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE
DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

TEMMUZ

Uygur gruplar, **Urumçi Katliam'ını anmak ve adalet aramak** için protesto düzenledi. Washington'daki Uygurlar dünyanın dört bir yanındaki hükümetlere çağrıda bulunarak, devletleri Pekin'in eylemlerine karşı **kararlı bir duruş** sergilemeye çağırdı.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI
KAMUOYUNA YANSIMASI

• **DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN
MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE
AÇIKLAMALARI**

2023

TEMMUZ

ABD Senatörü Çin'i hedef alan **Genetik İzleme Yasa Tasarısını** sundu. **ABD Senatörü Marco Rubio**, Çin'in Uygurlara, Tibetlilere ve diğer etnik gruplara yönelik **insan hakları** ihlallerinde **genetik materyal** kullanmasını engellemeyi amaçlayan Çin Tarafından Genetik İzlemeyi Durdurma Yasasını tanıttı. Mevzuat, Amerikan genetik teknolojisinin Çin'e tedarikinin kesilmesini öneriyor.

AĞUŞTOS 2023

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

AĞUSTOS

Çinli yetkililer, Doğu Türkistan'ın dış ticarete **%65**'lik bir artış ve GSYİH'de **%5,1**'lik bir artışla ekonomik büyüme yaşadığını söyledi. Ancak ABD, Uygurlara karşı zorla çalıştırma iddiası nedeniyle daha fazla Çin merkezli şirketi kara listeye ekledi. Pil üreticisi **Camel Group** ile baharat ve özüt şirketi **Chenguang Biotech Group**, ABD hükümetinin Uygur Zorunlu Çalışmayı Önleme Yasası gereğince ticareti kestiği son şirketlerden ikisi. Buna yanıt olarak Çin Dışışleri Bakanlığı, **"Doğu Türkistan'daki sözde 'zorunlu çalıştırma', Çin karşıtı güçlerin Çin'i karalamak için uydurduğu asırlık bir yalandır."** dedi.

DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

AĞUSTOS

İnsan hakları kuruluğu **Safeguard Defenders** tarafından yayınlanan yeni bir rapor, Çin Halk Cumhuriyeti'nin Türkiye'de yaşıyan Uygurları **casusluk yapmaya zorladığını** ortaya koydu. Rapor, Çin yetkililerinin Türkiye'de yaşıyan **Uygurları tehdit ettiğini**, Doğu Türkistan'daki aile üyelerinin güvenliğiyle korkutarak aktivizm çalışmalarını durdurmaya zorladığını ve **Çin yanlısı propaganda** yapmalarını istediğini ortaya koydu.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

AĞUSTOS

BM Keyfi Tutuklamalar alıŐma Grubu, **Uluslararası Zorla Kaybetme Mağdurları Günü**'nde Doğu Türkistan'da yaşanan kayıp vakaları ve Uygurların zorla gözaltına almasıyla ilgili çalışma yayınladı. ÇalıŐmada elde edilen son bulgular **gözaltların keyfi yapısını, adil olmayan yargılamaları ve ortadan kaybolanlara dair gizliliği vurgulayarak**, Çin'in uluslararası insan hakları standartlarını ihlal etme ve insanlığa karşı suçlara karıŐma potansiyeline iŐaret ediyor. Yapılan alıŐma, Çinli yetkililerin tutuklama yaparken gizlilik içinde çalıŐtıđını ortaya çıkardı.

- DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

AĞUSTOS

Uygur Őairi Tahir Hamut İzgil, Penguin Press ve Pen America'nın dzenlediği kitap tanıtım etkinliğinde Joshua Freeman tarafından ustalıkla çevrilen son kitabı **Gece Tutuklanmayı Beklerken: Bir Uygur Őairin Soykırım Anıları**'nı tanıttı. Eser, Uygur toplumunun deneyimlerine ve Doğu Türkistan'da devam eden soykırımı ışık tutuyor. İzgil'in anlatısı aynı zamanda arkadaŐı İlham Tohti'nin **Xi Jinping'in liderliğindeki iyimser bakış açısına**, bu iyimser bakış açısının Tohti'nin hapse atılmasıyla sona ermesine de değiniyor. Kitap, Doğu Türkistan'daki **trajik olayları** ve **Uygur toplumunun mücadelelerini** güçlü bir Şekilde belgelemesi nedeniyle Ai Weiwei tarafından **"okunması gereken bir kitap"** olarak nitelendi.

EYLÜL 2023

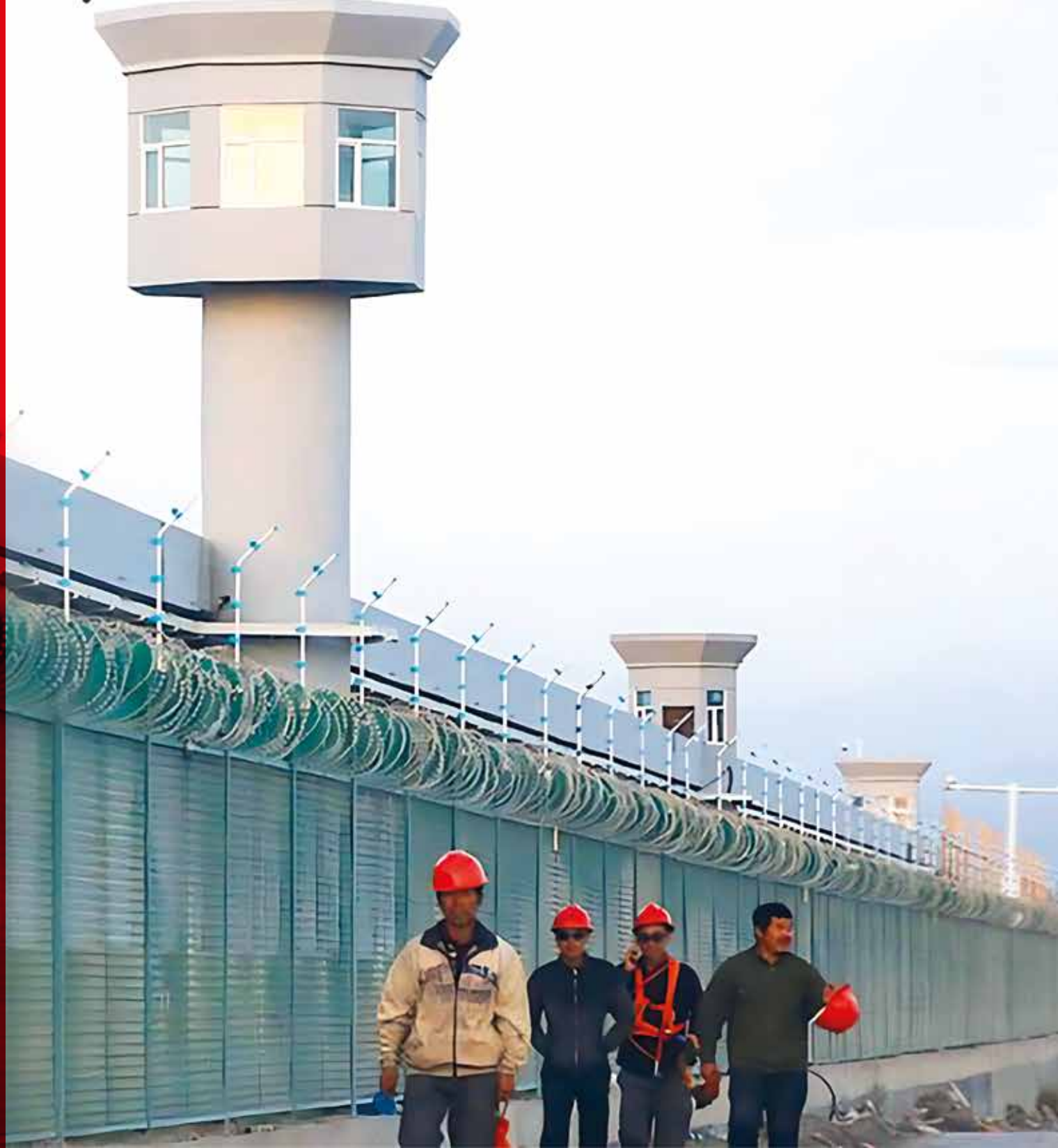
DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

EYLÜL

Devam eden **Uygur zulmü** Çin'in kampları kapattığı iddiasıyla çelişti. Radio Free Asia, **aktif kampların uydu görüntüleriyle** destekleyerek, Doğu Türkistan'da halen devam eden gözaltıları ortaya koydu. **Keyfi tutuklamalar** devam ederken, bazı tutuklular **hafif suçlardan dolayı** cezaevlerine gönderildi. Çin bu politikaları sözde bölgesel istikrar için kullandığını iddia ederken, insan hakları açısından bölgenin durumunda değişiklik gözlemlenmedi.

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

• DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN
ULUSLARARASI KAMUOYUNA
YANSIMASI

• DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE
DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023

EYLÜL

BM uzmanları tarafından Çin'in Doğu Türkistan'daki **eğitim politikalarına** ve Uygur çocuklarına eğitimlerine ilişkin yapılan açıklamada, uygulanan politikaların **kültürel, dini** ve **dilsel** kimlikleri zayıflatmaya yönelik olması sebebiyle **zorla asimilasyon** olarak değerlendirildiğini açıkladı.

- DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 EYLÜL

Macaristan, insan hakları ihlalleri nedeniyle ABD tarafından yaptırım uygulanan "Sincan yetkilisini" sessizce ağırladı. Macaristan'ın, insan hakları ihlalleriyle suçlanan "**Sincan yetkilisi**" **Erkin Tuniyaz**'a ihtiyatlı bir şekilde ev sahipliği yapmasının, Çin'in **Uygur soykırımını aklamaya** ve **ticari bağları güçlendirmeye** yönelik yumuşak güç stratejisiyle uyumlu olduğu düşünölmekte. Tuniyaz gibi yetkililer için platform sağlanması **suiistimallere** yol açmakta ve **hesap verebilirlik** ilkesiyle çelişmektedir.

EKİM 2023

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023
EKİM

Radio Free Asia'nın raporuna göre, Doğu Türkistan'daki **Keriye Cezaevi**'ndeki Uygur mahkûmlar, tarlalarda ve fabrikalarda uzun saatler boyunca zorlu çalışma koşullarına maruz kalıyor. RFA'ya konuşan hapishane çalışanlarına göre, zorla çalıştırma, hapishanenin tarım arazilerini kiralayan Çinli iş adamlarına fayda sağlıyor ve aynı zamanda mahkûmları **emek yoluyla ıslah etmelerini** de amaçlıyor. Hapishane koşulları, Doğu Türkistan'daki ihlallere ilişkin daha geniş iddiaların bir parçası; ABD ve diğer ülkeler bunu soykırım olarak nitelendiriyor, Çin ise bu iddiayı reddediyor.

ZORLA ÇALIŞTIRMA
FABRİKASI

HAPİSHANE

KERİYE, HOTAN

• DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 EKİM

Doğu Türkistan'da "**dini aşırılık**" nedeniyle hapsedilen **üç Uygur kadın, Baykol Kadınlar Hapishanesi'**nden serbest bırakıldıktan kısa bir süre sonra vefat etti. Radio Free Asia'nın haberine göre ikisi **30'lu yaşlarda kız kardeşler** olan, diğeri ise **75 yaşında** olan tutuklu kadınlar, gözaltında tutuldukları süre boyunca **sağlık sorunları** yaşadı. Cezaevlerinde tıbbi bakımın yalnızca ağır vakalarda sağlandığı ve her hafta yaklaşık 20 ile 30 tutuklunun cezaevinde yahut çıktuktan hemen sonra vefat ettiği bilinmekte.

DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR

DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR

DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI

DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023
EKİM

Alman antropolog Adrian Zenz'in yayınladığı yeni bir rapor, Doğu Türkistanlılara yönelik kültürel kimliklerini silmek için "yeniden eğitimi" zorunlu çalıştırmayla birleştiren bir program uygulandığını ortaya koyuyor. Program, "yeniden eğitim" kamplarındaki tutukluları **Han Çin kültürüne asimile etmeyi** amaçlarken, tutuklular topluma "yeniden entegre" olsalar dahi çoğu kez **düşük ücretlere** tabi tutulduklarını ve **gözetim** gibi zorluklarla karşılaştıklarını vurguluyor.

- DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 EKİM

Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 74. yıldönümünde, Tokyo'daki protestocular, Çin'in insan hakları ihlallerini kınamak için bir araya geldi. **Tibet, Doğu Türkistan, İç Moğolistan, Hong Kong ve Tayvan'**ı temsil eden protestocular, Çin hükümetinin **baskıcı, soykırımcı ve yayılmacı politikalarına** yönelik endişelerini dile getirdi.

- DOĞU TÜRKİSTAN'DA YAŞANAN OLAYLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR YAYINLAR
- DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNİN ULUSLARARASI KAMUOYUNA YANSIMASI
- DEVLETLERİN DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİNE DAİR TAVIRLARI VE AÇIKLAMALARI

2023 EKİM

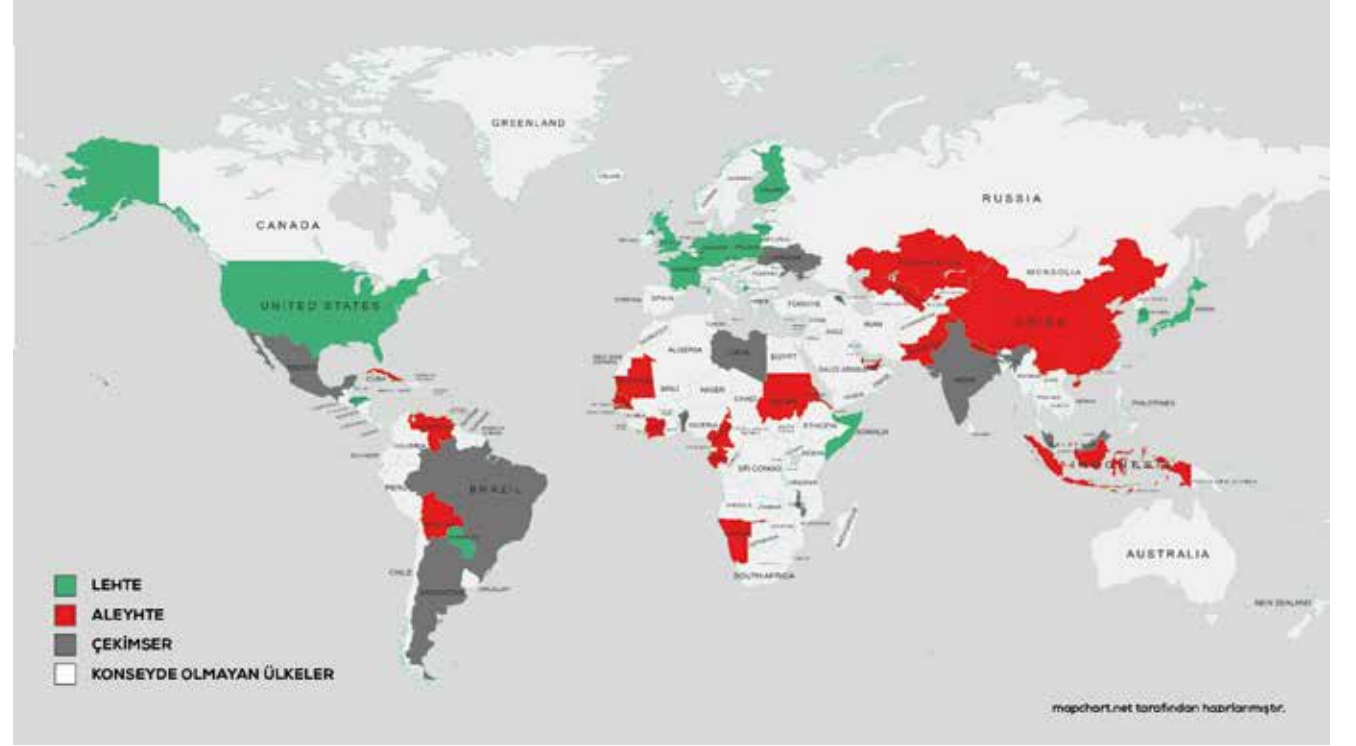
Bangladeş'in Narayanganj kentinde düzenlenen protestolar, Doğu Türkistan'daki Uygur Müslümanları için adalet talep etti. **Ulusal Ulema Mashaikh Parishad** ve **Sachetan Nagrik Samaj**, Çin'in Uygurlara yönelik zulmüne karşı **küresel destek çağrısında** bulundu.

INFOGRAFIKLER

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İNSAN HAKLARI KONSEYİ OYLAMASI

6 Ekim 2022’de BM İnsan Hakları Konseyi, “Sincan Uygur Özerk Bölgesi’ndeki insan haklarının durumuna ilişkin tartışma” konulu yasa taslağını **17 lehte**, **19 aleyhte** ve **11 çekimsiz** oyla reddetti.

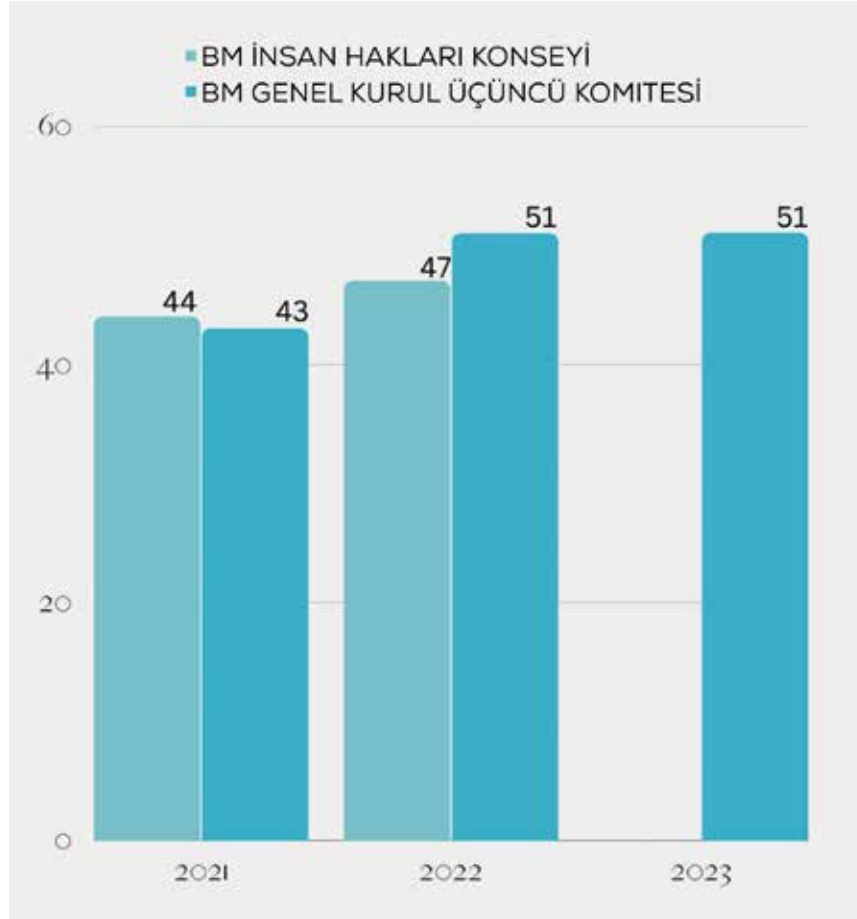
OYLAMANIN AYRINTILARI:

LEHTE 17 OY: Çek Cumhuriyeti, Finlandiya, Fransa, Almanya, Honduras, Japonya, Litvanya, Lüksemburg, Marshall Adaları, Karadağ, Hollanda, Paraguay, Polonya, Kore Cumhuriyeti, Somali, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri.

ALEYHTE 19 OY: Bolivya, Kamerun, Çin, Fildişi Sahili, Küba, Eritre, Gabon,

Endonezya, Kazakistan, Moritanya, Namibya, Nepal, Pakistan, Katar, Senegal, Sudan, Birleşik Arap Emirlikleri, Özbekistan ve Venezuela.

ÇEKİMSER 11 OY: Arjantin, Ermenistan, Benin, Brezilya, Gambiya, Hindistan, Libya, Malavi, Malezya, Meksika ve Ukrayna.

2016 yılından itibaren BM’de Doğu Türkistan’daki insan hakları sorunlarıyla ilgilenen ülkelerin sayısı arttı. Aşağıdaki grafikte 2021, 2022 ve 2023 yıllarında BM İnsan Hakları Konseyinde ve BM Genel Kurulu Üçüncü Komitesinde ortak açıklama yapan ülkelerin istatistikleri gösterilmektedir.

DOĞU TÜRKİSTAN’DAKİ İNSAN HAKLARI SORUNLARINA İLİŞKİN ÜLKELERİN ORTAK AÇIKLAMALARI

DOĞU TÜRKİSTAN İNSAN HAKLARI İHLALLERİNE DAİR OYLAMALARDA YAŞANAN DEĞİŞİKLİKLER

31 Ekim 2022'de 51 ülke Doğu Türkistan'daki insan hakları durumuna ilişkin ortak bildiri imzaladı. 18 Ekim 2023 tarihinde de Doğu Türkistan'daki insan hakları durumuna ilişkin **51 ülke imzacı oldu**. Ancak 2022'de imzalayan devletlerden olan **Belize, Somali ve Türkiye** 2023'te imza atmadı. Bununla birlikte bildiriye **Moldova, Paraguay ve Tuvalu** olmak üzere üç yeni ülke katıldı. Aşağıdaki harita bu değişimi göstermektedir.

2022 YILINDA İMZALAYAN ÜLKELER:

Arnavutluk, Andorra, Avustralya, Avusturya, Belçika, Belize, Bulgaristan, Kanada, Çek Cumhuriyeti, Hırvatistan, Danimarka, Estonya, Eswatini, Finlandiya, Fransa, Almanya, Guatemala, İzlanda, İrlanda, İsrail, İtalya, Japonya, Letonya, Liberya, Lihtenştayn, Litvanya, Lüksemburg, Marshall Adaları, Monako, Karadağ, Nauru, Hollanda, Yeni Zelanda, Kuzey Makedonya, Norveç, Palau, Polonya, Portekiz, Romanya, San Marino, Slovakya, Slovenya, Somali, İspanya, İsveç, İsviçre, Türkiye, Ukrayna, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri.

2023 YILINDA İMZALAYAN ÜLKELER:

Arnavutluk, Andorra, Avustralya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Kanada, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Svaziland, Fiji, Finlandiya, Fransa, Almanya, Guatemala, İzlanda, İrlanda, İsrail, İtalya, Japonya, Letonya, Liberya, Lihtenştayn, Litvanya, Lüksemburg, Moldova, Monako, Karadağ, Nauru, Hollanda, Kuzey Makedonya, Yeni Zelanda, Norveç, Palau, Paraguay, Polonya, Portekiz, Marshall Adaları Cumhuriyeti, Romanya, San Marino, Slovakya, Slovenya, İspanya, İsveç, İsviçre, Tuvalu, Ukrayna, Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık.

ETHR

www.ethrw.org

/ethrw

/ethrworg

/ethrworg

info@ethrw.org

Karagömrük Mah. Sarmaşık Sokak.No: 43/1. Fatih / İstanbul

(0212) 524 69 99